

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет/Інститут Педагогічний
Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА ТОЛЕРАНТНОСТІ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Дошкільна освіта»
Спеціальність А2 Дошкільна освіта
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26.08.2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Педагогіка толерантності
Викладач(-і)	Потапчук Тетяна Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Контактний телефон викладача	0687591440
Е-mail викладача	tetiana.potapchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні (онлайн) консультації: згідно розкладу консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є поглиблення знань студентів про поняття та структурні елементи толерантності. Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Педагогіка толерантності» має міждисциплінарний характер, базується на теоретичних напрацюваннях і практичному досвіді педагогіки, методик з теорії виховання тощо.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни - сприяти систематизації уявлень студентів про зміст та специфічні характеристики толерантності як взаємоповаги через взаєморозуміння, як основи цивілізованих стосунків

Основними цілями вивчення навчальної дисципліни є: розкрити зміст понять «толерантність» та «інтолерантність»; опрацювати методи діагностики толерантності; розвивати толерантність студентів за допомогою інтерактивних методів; напрацювати шляхи розвитку власної толерантності студентів.

4. Програмові компетентності

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

КЗ-3.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4.Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-7.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності:

КС-1.Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-18.Здатність знаходити, опрацювати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19.Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.
 КС-20.Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПР-05. Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.
 ПР-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.
 ПР-13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю
 ПР-16.Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.
 ПР-17.Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12/4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18/6
самостійна робота	60/80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
VI	A2 Дошкільна освіта	III	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	Лекції	практичні	Сам. робота
Тема 1. Філософські та соціальні засади толерантності. Толерантність: визначення, історія, параметри та складові	2/2	2	6/10
Тема 2. Толерантність в освітньому законодавстві України та у контексті міжнародної законодавчої бази.	2	2	6/10

Толерантність як риса світоглядної позиції.			
Тема 3. Моральна цінність толерантності. Межі моралі і толерантної поведінки	2/2	2	6/10
Тема 4. Психологічні передумови виклики толерантності. Кордони толерантності та інтолерантності	2	2	6/10
Тема 5. Формування інклюзивної толерантності. Комунікативна толерантність: поняття, складові, види, рівні	2	2	6/8
Тема 6. Толерантність як інтегральна особистісна характеристика. Сутність толерантного освітнього середовища	2	2	6/8
Тема 7. Виховання толерантності як основної умови конструктивної взаємодії. Роль толерантних стосунків		2/2	8/8
Тема 8. Виховання толерантності у дітей в умовах інклюзивного навчання Толерантність в контексті педагогічної культури вчителя		2/2	8
Тема 9. Психологія інтолерантності Методика роботи з виховання толерантного ставлення до дітей з ООП		2/2	8
ЗАГ.:	12/4	18/6	60/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	З урахуванням Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в університеті https://surl.li/sehlg1 Вид контролю: залік. Підсумкова оцінка: за роботу на практичних заняттях – 90 балів; С/р – 10 балів. Разом – 100 балів.
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua . Оцінюються за 100-бальною шкалою.

Семінарські заняття	Семінарські та практичні заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з курсу, комунікації відповідно до сформульованих завдань, складання презентацій та творчих завдань. Попередня підготовка до розгляду питань, активна участь під час обговорення, обов'язкове виконання усіх завдань, в т.ч. завдань самостійної роботи.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань, пройдене тестування, створення власного контенту за допомогою застосунків.
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік, Форма здачі – за поточними оцінками.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: проводяться в системі дистанційного навчання університету <https://d-learn.pnu.edu.ua>. Оцінюються за 100-бальною шкалою..

Академічна доброчесність:

Загальні морально-етичні принципи, правила поведінки, академічну доброчесність учасників освітнього процесу Карпатського національного університету, регламентує низка нормативних документів, а саме:

Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція)

Положення про запобігання академічному плагіату (нова редакція).

Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.

Ознайомитися з переліченими положеннями та документами можна за адресою:

<https://surl.li/ysmxoa>

Відвідування занять: порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://surl.li/yqibbb>).

Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://surl.li/sehlg1>).

Неформальна освіта: згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://surl.lu/fkxdkf>) зараховуються результати неформальної освіти в залежності від кількості годин та тем, які повинні відображати матеріал практичних занять. Обов'язковою умовою визнання результатів неформального навчання здобувача в рамках НД освітньої програми є відповідність цих результатів рівню освіти, на якому реалізується освітня програма.

8. Рекомендована література:

1. Галицький І. В. Толерантність у правовому житті сучасної України : монографія / І. В. Галицький, 2022. 144 с.
2. Гюлен М. Фетхуллах. Діалог і толерантність : пер. з тур. / М. Ф. Гюлен ; пер.: О. М. Зубань, В. М. Підвойний, 2022. 374 с.
3. Дубовик О. М. Соціально-психологічний тренінг у становленні професійно орієнтованих особистісних якостей майбутнього спеціального психолога/ О. М. Дубовик. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2020. № 3(79). С. 62–70.
4. Кайдалова Г. П. Організація виховної роботи з формування толерантності у молодших школярів в умовах інклюзії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2019. Вип. 31. С. 45-49.
5. Мартинчук О. В. Формування толерантності як складова професійно-педагогічної підготовки студентів до роботи в інклюзивних закладах освіти. *Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (28-29 березня) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін. ; за заг. ред. В. О. Огнев'юка*. 2022. С. 914-919.
6. Мартинчук О. В. Формування толерантного ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку у педагогів дошкільних навчальних закладів. *Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів: матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., 16 листопада, м. Київ / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка [та ін.]; за заг. ред. В. О. Огнев'юка; [редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва, Н. М. Віннікова]*. К.: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. С. 234–238.
7. Мартинчук О. В. Емоційна компетентність педагога як умова успішного впровадження інклюзивної освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2019. Вип. 32. Частина 1. С. 200–205.
8. Матієнко О. С. Толерантність: введення в проблему. Вінниця: ВДАУ, 2019. 40 с.
9. Мігалуш А. О. Виховання толерантного ставлення до людей з особливими потребами в інклюзивних закладах освіти. *Вісник Житомирського державного університету*. Вип. 46. Педагогічні науки. Житомир: Житомирський національний ун-т. 2019. С.88-91
10. Потапчук Т., Клепар М. Толерантність та педагогіка толерантності: проблеми наукових досліджень / Т. Потапчук, М. Клепар // *Гірська школа Українських Карпат*. 2020. № 22. С. 26-30. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gsuc_2020_22_7.
11. Потапчук Т. Підготовка майбутніх вчителів початкової школи до виховання толерантності молодших школярів. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Сер. Педагогіка. Мелітополь: МДПУ, Том 1 (26). 2021. С. 162-167. doi: 10.33842/22195203/2021/26/162/167
<http://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/2984>
12. Потапчук Т. Обґрунтування та перевірка ефективності педагогічних умов формування толерантності майбутніх вихователів на засадах педагогіки партнерства. *Науковий вісник Сіверщини*. Серія: Освіта. СПН №2(15)_2025. С.138–147.
13. Потапчук Т. Етична культура і толерантність майбутнього вихователя як складові професійної компетентності. Актуальні проблеми підготовки педагогічних та науково-педагогічних працівників у сучасній системі освіти УКРАЇНИ. Матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, що включена до програми Сімнадцятої міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті». м. Умань, 29-30 жовтня 2025 р. С.52-55.

14. Сулятицька Т. Феномен толерантності в історичному дискурсі. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць*. Випуск 539-540. Філософія. Чернівці: Чернівецький національний ун-т. 2022. С. 35-38.

15. Терещенко К.В. Взаємозв'язок толерантності педагогічних працівників із рівнем організаційного розвитку закладів освіти. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2021. № 1(4). С. 70-77.

16. Терещенко К. В. Вплив організаційних чинників на рівень толерантності персоналу закладів освіти. *Актуальні проблеми психології* : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2021. Т. I : Організаційна психологія. *Економічна психологія. Соціальна психологія*. Випуск 44. С. 16-20.

17. Турунен Арі. Забуті історії міст: як багатство та культурний розвиток здобуваються толерантністю : пер. з фінськ. / А. Турунен ; пер. С. Цисарева, 2021. 279 с.

18. Цветкова Ю. В. Правова традиція релігійної толерантності в державах Європи з федеративним устроєм (V ст. до н.е. – XVII ст.) : монографія / Ю. В. Цветкова, 2020. 511 с.

Викладач: доктор пед. наук, професор
кафедри теорії та методики
дошкільної і спеціальної освіти

Тетяна ПОТАПЧУК